

***Poradnictwo psychologiczno-pastoralne. Teoria i praktyka*, red. J. Makselon, Wydawnictwo Papieskiego Wydziału Teologicznego, Kraków 2001, ss. 225**

Nie ulega wątpliwości, że współczesny świat społeczny jest w coraz większym stopniu poddany oddziaływaniu psychologii. Psychologia zajmuje się każdą dziedziną ludzkiego życia, każdą niemalże relacją międzyludzką. Z tej wzrastającej roli nie wynika jednak, że automatycznie jest ona pozytywna. Może być nieraz wprost przeciwnie. Jak zauważył jeden ze współautorów omawianej tu książki ks. Marek Dziewiecki (*Antropologiczne podstawy poradnictwa psychologiczno-religijnego*) „okazuje się, że poradnictwo psychologiczne jest często nieadekwatne. Nierzadko zdarza się, że interwencja danego psychologa pogarsza jeszcze sytuację człowieka, który szuka pomocy. Bez przesady można powiedzieć, że współczesne poradnictwo psychologiczne także przeżywa kryzys. Odnotowujemy niepokojący fakt, że wzrostowi ilości psychologów towarzyszy wzrost liczby osób chorych psychicznie” (s. 11). Problem staje się jeszcze poważniejszy w obszarze zetknięcia się psychologii z wiarą człowieka i jego moralnością. Kiedy takie spotkanie jest szansą dla człowieka, a kiedy zagrożeniem? Jak realizować poradnictwo w tym obszarze? Jakie są granice kompetencji psychologa? Jakie są wspólne obszary zainteresowań i działania psychologa i księdza, duszpasterza?

Na te i wiele innych pytań poszukiwano odpowiedzi w czasie obrad Sekcji Psychologii Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki Katolickiej we wrześniu 2000 roku w Radomiu. Ich owocem jest prezentowana tu książka. Jej układ jest trzyczęściowy. W części pierwszej zatytułowanej *Antropologiczno-etyczny kontekst poradnictwa* zamieszczono artykuły wskazujące na potrzebę osadzenia poradnictwa w kontekście właściwej antropologii, ujmującej integralnie, realistycznie i personalistycznie człowieka. Obok cytowanego wyżej artykułu ks. Marka Dziewieckiego problem ten został ukazany także w innych referatach. Podkreślono rolę zgodności światopoglądów psychologa i człowieka szukającego pomocy (ks. Bronisław Grulkowski, *Zagadnienie światopoglądu w poradnictwie psychologicznym*). Szczególnie ważne dla pracy psychologa praktyka jest odróżnienie zaburzeń i problemów psychologicznych od opętania (ks. Andrzej Jagiełło, *Kryteria opętania*). Na konieczność uwzględnienia w poradnictwie osób wierzących wymiaru obecności Boga, np. poprzez modlitwę zwrócił uwagę ks. Romuald Jaworski (*Poradnictwo i terapia w doświadczeniach psychologów chrześcijańskich*).

Okazuje się, że nie ma jednego optymalnego modelu poradnictwa psychologiczno-religijnego; jest ono zależne od wielu różnych czynników (ks. Józefi Makselon, *Optymalny model poradnictwa psychologiczno-religijnego*). Ks. Marian Stepulak zwrócił uwagę na wiele zagadnień (m. in. problem tajemnicy zawodowej) związanych z pracą psychologa w sądach duchownych (*Problemy etyczno-zawodowe biegłego psychologa pracującego w Trybunałach Kościelnych*). W pierwszej części szczególnie interesujący jest artykuł ks. Zenona Uchnasta (*Osobowe wymiary duchowego rozwoju w podejściu chrześcijańskim*). Autor zwraca uwagę, że jednym z celów poradnictwa powinna być pomoc w kształtowaniu w człowieku prężności ego, która oznacza zdolność osoby „do działania adekwatnego do wymogów otoczenia oraz jej zdolność do dostrajania i harmonizacji własnych pragnień i dążeń do warunków otoczenia i własnych sprawności” (s. 88). Szczególnie cenne w tym artykule jest uchwycenie psychologicznego znaczenia ośmiu błogosławieństw. Potrzebę uwzględnienia w poradnictwie wymiaru duchowego osobowości człowieka podkreśla także artykuł ks. Mariana Wolickiego (*Poradnictwo logoterapeutyczne*).

Druga część książki nosi tytuł *Skuteczność poradnictwa*. Ks. Wiesław Błaszczak SAC ukazał znaczenie poradnictwa psychologicznego w rozeznaniu kondycji psychicznej kandydatów do kapłaństwa (*Poradnictwo religijno-psychologiczne w duszpasterstwie powołań. Zadania i cele*). Pani Ewa Kosińska prezentuje znaczenie praktyczne uwzględniania duchowości człowieka w poradnictwie (*Psycholog świecki wobec problemów noetycznych*). O. Borys Soiński OFM w artykule *Pomoc psychologiczna w Wyższych Seminariach Duchownych w praktyce* dochodzi do interesującego wniosku: „Dwa spojrzenia na pomoc psychologii w formacji seminaryjnej wydają się być komplementarnymi. Z jednej strony widać troskę wychowawców o zapewnienie właściwej pomocy psychologicznej alumnom polskich seminariów duchownych, ale z drugiej strony może zastanawiać fakt, że sami alumni, być może, nie uświadamiają sobie w pełni znaczenia psychologii w formacji ludzkiej, która ma przecież być fundamentem ich formacji kapłańskiej” (s. 138-139). W tej części książki ukazany jest konkretny przykład adekwatnego antropologicznie i psychologicznie poradnictwa (ks. Władysław Szewczyk, *Poradnictwo pastoralne na przykładzie „ARKI” – Poradni Specjalistycznej i Telefonu Zaufania w Tarnowie*). Szczególnie cenne jest też uzasadnienie konieczności kształtowania dziś, w dobie kultu „ja”, postaw prospołecznych (Jacek Śliwak, *Postawy prospołeczne w poradnictwie psychologiczno-religijnym*).

Z treścią części drugiej koresponduje trzecia, będąca zapisem dyskusji panelowej, do której wprowadzenie i podsumowanie przedstawił ks. Władysław Prężyna. W tej części książki zaprezentowano wystąpienia ks. Henryka Krzysteczko (*Pastoral Counseling*), ks. Czesława Cekierey SDS (*Poradnictwo uzależnień*), Agnieszki Kulik (*Refleksje nad poczuciem sensu życia u młodzieży zaangażowanej w formację religijną*), ks. Franciszka Głoda (*Poradnictwo wśród bezdomnych mężczyzn*) i ks. Jana Dziedzica (*Pomoc psychologiczna osobom terminalnie chorym*).

Z zaprezentowanego powyżej omówienia i prezentacji treści książki *Poradnictwo psychologiczno-pastoralne* wynika, że otrzymujemy bardzo cenną pozycję. Jest ona tym cenniejsza, że przy wzrastającej roli psychologii i poradnictwa w życiu współczesnego człowieka, uświadamiamy sobie także fakt istnienia teoretycznego, metodologicznego i praktycznego braku dostatecznego uporządkowania i właściwej interpretacji osiągnięć psychologii. Bardzo cenną i owocną próbą takiego uporządkowania i, na miarę człowieka i jego powołania, interpretacji i wskazania zastosowań jest powyższa pozycja, odwołująca się do antropologii chrześcijańskiej.

Ks. Bronisław Grulkowski